

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยแบ่งสาระสำคัญออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๒.๒ ทฤษฎีทางการเรียนรู้

๒.๓ การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา

๒.๔ ปัจจัยทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องและครบวงจร ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๓ ระยะ คือระยะแรกเป็นการประเมินก่อนการเรียนการสอนเพื่อดูความพร้อมหรือจัดให้นักเรียนเข้าชั้นเรียน เข้ากลุ่มเรียนที่เหมาะสมระยะที่สองเป็นการประเมินระหว่างเรียน (formative evaluation) เพื่อดูประสิทธิผลทางการเรียนในหน่วยย่อยเพื่อตัดสินใจว่าควรดำเนินการสอนในหน่วยการเรียนถัดไปหรือไม่ หรือควรซ่อมเสริมส่วนที่บกพร่องที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเสียก่อน และระยะสุดท้ายเป็นการประเมินหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง (summative evaluation) เพื่อดูผลโดยสรุปว่านักเรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด และเพื่อกำหนดระดับคะแนนให้กับผู้เรียนตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน^๑

^๑กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๓๕), หน้า ๑๗.

ระหว่างภาคเรียน	ปลายภาคเรียน
๑. วัดผลกลางภาคเรียนตามวัตถุประสงค์ ๒. สอนซ่อมเสริม ๓. วัดผลตามวัตถุประสงค์ของสอนการซ่อมเสริม	๑. วัดผลปลายภาคเรียนทุกวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมาแล้วจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรปวีณ์ จรสุรวัฒน์^๑ เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง วิธีการตรวจสอบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้เพียงใด การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพทางสมองและสติปัญญาของนักเรียน ภายหลังจากที่ได้เรียนมาแล้ว โดยใช้แบบทดสอบ ดังนั้นถ้าตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน จะทำให้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ชุดของคำถามที่วัดพฤติกรรมทางสมองของนักเรียนในด้านความรู้ ทักษะที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

2. การวางแผนเพื่อการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (กังวล เทียนกันท์เทศน์ 2540 : 28-52)

การวางแผนเพื่อการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดผล พฤติกรรมที่จะวัด ตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความยาวของข้อสอบ การเขียนคำสั่ง การวางรูปแบบข้อทดสอบ และการตรวจให้คะแนน

3. ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (พาล หวังพานิช. 2526 : 95-6)

ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย นิยมใช้เป็นเครื่องมือหลักสำหรับการวัดผลการเรียน ในการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ให้คุณภาพนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงความครอบคลุมเนื้อหาและใช้คำถามที่ดีแล้ว จำเป็นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย ต้องพยายามเขียนคำถามวัดพฤติกรรมต่าง ๆ

^๑ ฉัตรปวีณ์ จรสุรวัฒน์, ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, (สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ , ๒๕๔๙), หน้า ๑๙ – ๒๑. จาก <http://www.academic.hcu.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔.

ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ ด้วย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็นชนิดใหญ่ ๆ ได้ 6 ชนิด แต่ละชนิดยังแบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ ได้อีกหลายประเภท คือ

- 3.1 ความรู้ – ความจำ(knowledge)
- 3.2 ความเข้าใจ (comprehension)
- 3.3 การนำไปใช้ (application)
- 3.4 การวิเคราะห์ (analysis)
- 3.5 การสังเคราะห์ (synthesis)
- 3.6 การประเมินค่า (evolution)

องค์ประกอบของการสอน

องค์ประกอบของการสอนสามารถแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

(อ้างใน อารมย์ ใจเที่ยง. 2540 : 26-7)

1. ข้อมูลสู่การสอน (Input) ได้แก่ การวางแผนการสอนทั้งด้านจุดประสงค์การสอน เนื้อหาการจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผล แล้วเขียนเป็นแผนการสอน

2. กระบวนการสอน (Process) เป็นขั้นตอนการสอนที่เขียนไว้นับตั้งแต่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน และขั้นสรุป ในขั้นนี้หัวใจสำคัญที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะและเทคนิคการสอนของผู้สอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด เมื่อดำเนินการสอนต้องมีการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

ในกระบวนการสอนยังประกอบด้วยกลวิธีอื่น ๆ หลายรูปแบบ (เดวิด นิวเบล และโรเบิร์ต แคนนอน. 2521 : 26) ดังนี้

2.1 รูปแบบในท่าทีและลีลาการบรรยาย อาจารย์บรรยายไม่จำเป็นต้องจำกัดท่าทีและลีลาอยู่ในบุคลิกภาพพื้นฐานของตนเท่านั้น ควรพิจารณาเกี่ยวกับการเปลี่ยนสำเนียงเสียงพูดและอัตราการพูดเร็วหรือช้า การใช้ความเงียบ การมองตาผู้ฟังอยู่ตลอดเวลาและการเคลื่อนย้ายจากแท่นบรรยายไปหาผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการด้วย

2.2 การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีพลังงานมากที่สุด คือ การใช้สถานการณ์ซึ่งต้องการให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และนักศึกษาด้วยกันรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ง่ายที่สุด คือ การตั้งคำถามและการตอบคำถาม ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 กิจกรรมกลุ่มย่อยโดยทั่วไป คือ แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยที่มีขนาด 2-4 คนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2.2.2 การอภิปรายหนึ่งต่อหนึ่ง มีประโยชน์ในการแนะนำให้รู้จักกันเมื่อกลุ่มพบกันครั้งแรก และเป็นประโยชน์สำหรับส่งเสริมทักษะการฟัง นอกจากนี้ยังใช้ในการอภิปรายปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่ เพื่อป้องกันผู้มีความคิดรุนแรง แต่ให้รู้จักฟังแนวความคิดของผู้อื่นและแสดงให้ทั้งกลุ่มทราบด้วย

2.2.3 กิจกรรมการอ่าน ให้นักศึกษานำตำราเข้ามาในห้องบรรยายหรืออาจารย์ผู้สอนแจกบทเรียนที่เตรียมมาแล้วให้นักศึกษาอ่านประมาณ 5-10 นาที เมื่อหมดเวลาแล้วอาจารย์ให้นักศึกษาอภิปรายกับเพื่อนที่นั่งอยู่ข้างเคียง

2.2.4 การระดมพลังสมอง เป็นกลวิธีที่อาจารย์ให้ประเด็นปัญหาแก่นักศึกษา และให้นักศึกษา และศึกษาแสดงความคิดเห็นหรือหาทางแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้โดยไม่มีการวิจารณ์หรือตัดสินว่าดีหรือไม่ดี และเขียนลงไว้บนกระดานหรือแผ่นใส

2.3 การใช้โสตทัศนูปกรณ์ ที่ใช้มาก คือ เครื่องฉายแผ่นใส สไลด์ ภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์ การสาธิตและการแจกเอกสารอัดสำเนา

2.3.1 เครื่องฉายแผ่นใส มีประโยชน์ทำให้ผู้บรรยายเตรียมเอกสารการสอนล่วงหน้า และเก็บข่าวสารข้อมูลไว้ใช้ได้อีกในอนาคต นอกจากนี้ยังหลีกเลี่ยงการหันหลังให้แก่ผู้ดูแผ่นใสยังมีประโยชน์เป็นพิเศษในการให้เค้าโครงย่อและหัวข้อสำคัญที่จะบรรยายในแผ่นใสปากกาหรือดินสอที่วางอยู่ข้างในแผ่นใสควรมานำชี้ประเด็นที่นักศึกษาควรสนใจจะเหมาะกว่าการใช้ไม้ชี้ที่จ่อ ถ้ามีข้อมูลเพิ่มเติมอาจเขียนเข้าไปในแผ่นใสในระหว่างการบรรยายได้อีก

2.3.2 สไลด์สามสิบห้ามิลลิเมตร ถ้าเป็นสไลด์สีเกี่ยวกับเนื้อหาและตัวอย่างจะเหมาะสมอย่างยิ่งในการแสดงภาพประเด็นสำคัญที่ต้อง และเพื่อให้การบรรยายมีหลายรูปแบบและน่าสนใจ

2.3.3 ภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ เหมาะสำหรับภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ตอนสั้น ๆ

2.3.4 การสาธิต ไม่ควรใช้กับนักศึกษาที่มีจำนวนมาก บางครั้งอาจทำให้ นักศึกษามีความเบื่อหน่าย จึงควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการสาธิตอย่างเต็มที่

2.3.5 การแจกเอกสารอัดสำเนา มีงานวิจัยเกี่ยวกับการแจกเอกสารในห้องบรรยาย และได้เสนอแนะว่านักศึกษาทำคะแนนสอบได้มากขึ้นจากการฟังบรรยายที่มีการแจกเอกสารประกอบ นักศึกษาพอใจมาก และรูปแบบของเอกสารแจกมีอิทธิพลต่อการฝึกจดจำบรรยายด้วย มีงานวิจัยชิ้นหนึ่งแสดงว่านักศึกษาชอบเขียนลงบนที่วาระหว่างหัวข้อที่เว้นไว้ให้และยังมีที่ว่างมากเท่าใดยิ่งจดบันทึกลงมากเท่านั้น

และจากงานวิจัยของสุพัตรา วัชระสุน เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ^๑

การเสริมแรงของผู้สอน

ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้เกิดความคงทนถาวรได้ จะต้องมีการ ปฏิบัติซ้ำ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความจำ และสามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ จากสิ่งเหล่านี้จึงทำให้ ครูสอนต้องหาแนวทาง วิธีการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมเพื่อเสริมการเรียนรู้ที่ บุญ ชม ศรีสะอาด ได้เสนอไว้ 4 กิจกรรมได้แก่

1. การให้ทำแบบฝึกหัด เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาบทบทวน ความรู้ความเข้าใจ ฝึกการนำความรู้ไปใช้สถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้นั้น ๆ ให้กว้างขวาง และลุ่มลึกยิ่งขึ้น มีทักษะมากขึ้น อาจให้ทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน หรือนอกเวลาเรียนก็ได้

2. การให้เสริมแรง(Reinforcement) เป็นกิจกรรมที่สำคัญมาก สำหรับการเรียนรู้ วอล เบอร์ก์ รวบรวมงานวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 1970 – 1983 ประมาณ 3,000 เรื่อง พบว่าการเสริมแรงเป็น องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้มากที่สุด Walberg อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด (พรวณีย์ ข.เจนจิต, 2528) การเสริมแรงมี 2 ลักษณะคือ การให้การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) กับ การให้การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) การให้เสริมแรงทางบวกมุ่งให้ทราบว่า ผู้เรียนทำได้ถูกต้องเป็นที่ยอมรับ ได้รับการยกย่อง ตัวอย่างได้แก่ การให้คำชมเชยด้วยวาจา เช่น ดี เก่ง ยอดเยี่ยม วิเศษ ฯลฯ การแสดงการยอมรับหรือการยกย่องสีหน้าด้วยวาจา เช่น ผงกศีรษะ ย่อม ปรบมือ ฯลฯ การให้เครื่องหมายแสดงระดับหรือความสัมฤทธิ์ผล เช่น การให้ดาว ฯลฯ การให้ สิ่งของหรือรางวัล เช่น การให้ของเล่น เครื่องเขียน ถ้วยรางวัล โล่

3. การใช้คำถามชนิดต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยจูงใจใน ผู้เรียน ควบคุมให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ติดตามการเรียน ค้นหาคำตอบ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ ให้ ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการคิด ความเข้าใจ การใช้เหตุผล ขยายมโนทัศน์และ สร้างความกระตือรือร้นในมโนทัศน์ อาจจำแนกประเภทของคำถามตามการแบ่งจุดประสงค์เชิง พฤติกรรม ด้านพุทธิพิสัยของ Bloom (Benjamin S Bloom) หรือถามในลักษณะ ใคร ทำอะไร เมื่อใด อย่างไร ทำไม

^๑ สุพัตรา วัชระสุน, ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา โปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, (ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ), หน้า ๒๓ - ๒๗

4. การทบทวนสรุป เป็นกิจกรรมท้ายชั่วโมงที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปแล้ว เห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระ รู้จักสรุปสาระสำคัญ ฯลฯ

เครื่องมืออุปกรณ์

สิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนมากยิ่งขึ้นคือสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เช่น

1. สื่อวัสดุ (Software) ได้แก่ แผ่นใส สไลด์ फिल्मภาพยนตร์ फिल्मสตริป แผ่นแสงม้วน เทป แผ่นข้อมูล เป็นต้น

2. สื่ออุปกรณ์ (Hardware) ได้แก่ พากเครื่อง ได้แก่ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉาย फिल्मสตริป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เป็นต้น

จะเห็นว่าเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นสื่อการสอนที่สำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น แต่ครูผู้สอนจะต้องเลือกมาใช้ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนควบคู่ไปกับการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก

1. พัฒนาการของผู้เรียน
2. ความประพฤติ
3. การสังเกตพฤติกรรมการเรียน
4. การร่วมกิจกรรม
5. การทดสอบ

๒.๒ ทฤษฎีทางการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์เพราะการเข้าใจหลักการเรียนรู้แล้ว นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมยังทำให้ผู้เรียนสามารถจัดประสบการณ์ให้กับตัวเอง

ฮิลการ์ด (Hilgard) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลเนื่องมาจากการฝึก

วรรณ ลิ้มอักษร ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดกระบวนการแปลไปโดยเป็นผลของการตอบสนองต่อสภาพการณ์หนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ปฏิกิริยาธรรมชาติ

ไม่ใช่วุฒิภาวะและไม่ใช่สภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายชั่วคราวที่เนื่องมาจากความเหนื่อยล้า หรือฤทธิ์ยา^๑

จากตัวอย่างคำจำกัดความดังกล่าว ที่กล่าวไว้ว่า

๑. การเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวร

๒. การเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ จะต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงมาจากเหตุการณ์อื่น เช่น วุฒิภาวะ ความพิการ ความเคยชิน เป็นต้น ซึ่งถึงแม้เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรก็ไม่จำเป็นว่าเป็นการเรียนรู้

๓. เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว เช่น ความเจ็บป่วย ความเหนื่อยล้า อารมณ์บางอย่าง ยา สารเคมี แอลกอฮอล์ เป็นต้น ทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไปชั่วระยะหนึ่ง เช่นนี้ ไม่นับว่าเป็นพฤติกรรมอันเกิดจากการเรียนรู้ตัวอย่างพฤติกรรมที่ไม่นับว่าเป็นการเรียนรู้ เช่น

๓.๑ การพูด สำเนียง หรือการออกเสียงผิดไปจากธรรมดา อันเนื่องมาจากฤทธิ์ยาหรือ แอลกอฮอล์

๓.๒ การเคลื่อนไหวร่างกาย ช้ากว่าที่เคย โดยเนื่องมาจากความเจ็บป่วย

๓.๓ มีอารมณ์ขัน หรืออยากแสดงออกมากกว่าบุคลิกภาพโดยปกติ สาเหตุมาจากฤทธิ์กัญชาที่เสพ

๓.๔ การเล่นเกมกีฬา หรือการคิดคำนวณที่มีความแม่นยำผิดไปจากเดิมโดยเนื่องมาจากความเหนื่อยล้า

๓.๕ การรับรู้ของประสาทสัมผัสเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ทนต่อเสียง ทนต่อกลิ่นบางอย่างไม่ค่อยได้แต่นานไปก็เคยชิน แทบจะรู้สึกตัวว่ามีเสียงหรือกลิ่นนั้น ๆ เช่นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากความเคยชิน

๓.๖ พฤติกรรมที่สละสลวยต่าง ๆ เช่น การจาม ไอ กระพริบตา และการกระตุกของหน้าแข้ง เป็นต้น เป็นพฤติกรรมธรรมชาติ ไม่ใช่การเรียนรู้

๓.๗ ความต้องการทางเพศ การเกิดอารมณ์ หรือจากเด็กคลานได้แล้วเปลี่ยนมาเป็นยืนได้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องมาจากวุฒิภาวะ ไม่ใช่การเรียนรู้

^๑ วรณี ลิ้มอักษร, **จิตวิทยาการศึกษา**, คณะศึกษาศาสตร์, (ชลบุรี: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒๓.

ทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Thorndike) เขาเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิทยาเกี่ยวกับสัตว์ เขาได้กล่าวถึงกฎแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ไว้ดังนี้^๑

๑. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) มีใจความสำคัญ ดังนี้

๑.๑ เมื่อบุคคลมีความพร้อมที่จะเรียนหรือกระทำกิจกรรมใด ๆ ถ้าได้เรียนหรือกระทำสมความปรารถนา บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ

๑.๒ เมื่อบุคคลจะมีความพร้อมที่จะเรียนหรือกระทำกิจกรรมใด ๆ ถ้าไม่ได้เรียนหรือกระทำ บุคคลจะเกิดความรำคาญใจ หรือคับข้องใจ

๑.๓ เมื่อบุคคลยังไม่พร้อม แล้วถูกบังคับให้เรียนหรือทำกิจกรรมนั้น ๆ บุคคลจะเกิดความรำคาญใจหรือคับข้องใจ

๒. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ประกอบด้วย ๒ กฎย่อย ดังนี้

๒.๑ กฎของการใช้ มีใจความว่า การกระทำใด ๆ หรือพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม ถ้าบุคคลกระทำอยู่เสมอ ไม่ทิ้งช่วงห่างนานความคล่องแคล่วความชำนาญในการกระทำนั้น ๆ จะยิ่งมีเกิดขึ้น

๒.๒ กฎแห่งการไม่ได้ใช้ มีใจความว่า การกระทำใด ๆ ก็ตาม ถ้าทิ้งช่วงไปนาน หรือถ้าทอดทิ้งละเลยไปนานการกระทำในสิ่งนั้นมักไม่ได้ผลดีเหมือนเดิม

๓. กฎแห่งผล (Law of Effect) มีคำอธิบายไว้ ดังนี้

การกระทำใด ๆ หรือพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามที่ได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ บุคคลมักมีแนวโน้มจะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ซ้ำอีกเมื่อได้ปะทะกับสิ่งเร้าเดิม การกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ที่ทำแล้วได้ผลไม่น่าพึงพอใจ บุคคลมีแนวโน้มจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำพฤติกรรมนั้นอีก จะเห็นได้ว่ากฎข้อนี้ตรงกับหลักการให้ตัวเสริมแรงตามแนวคิดของกลุ่มการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของสกินเนอร์นั่นเอง

ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ บางคนเรียกทฤษฎีการเสริมแรง เพราะว่าสกินเนอร์เขาให้ความสำคัญกับการเสริมแรงว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของคนเรา เขาอธิบายว่าการเสริมแรงเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าปรากฏซ้ำอยู่เสมอจนทำให้เกิดความเคยชิน พอพบสิ่งเร้าเดิมการตอบสนองเช่นเดิมก็เกิดตามมาคือทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น^๒

ใจความสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์เป็นแนวเดียวกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขของพาโลฟ คือ ปฏิกริยาตอบสนองหนึ่ง ๆ อาจไม่ใช่สิ่งมาจากสิ่งเร้าสิ่งเดียว สิ่งเร้าอื่น ๆ

^๑ อ้างแล้ว, วรณี ลิ้มอักษร, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า ๘๓.

^๒ วรณี ลิ้มอักษร, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า ๘๖.

ก็ทำให้เกิดการตอบสนองเช่นเดียวกันก็ได้ ถ้าได้มีการวางเงื่อนไขที่ถูกต้องหรือถ้ามีการให้รางวัลแก่พฤติกรรมนั้น การนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขไปใช้ในการเรียนและการจัดการศึกษา

จากการทดลองในเรื่องการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไข จะเห็นได้ว่าประสบการณ์เก่าช่วยเสริมประสบการณ์ใหม่ เช่น (ประสบการณ์เกี่ยวกับการกดคันของหนู หนูรู้ว่ากดคันแล้วได้อาหาร แต่ต่อมาหนูเพิ่มเติมอีกว่าถ้าไม่มีแสงไฟถึงจะกดคันก็ไม่ได้อาหาร ต้องกดคันตอนมีแสงไฟเท่านั้น) ครูควรสอนเนื้อหาต่าง ๆ ให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันเพื่อให้เด็กได้มีการถ่ายถอดการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีขึ้นเมื่อเรียนสิ่งใหม่ ๆ ต่อไป

๑. ทำให้โรงเรียนเป็นที่รักของเด็ก และเด็กจะได้รักโรงเรียน รักการเรียน รักเพื่อน

๒. ครูให้ความอบอุ่นมีความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก เด็กจะได้รักครู ทำให้สนใจวิชาที่ครูสอนไปด้วย

๓. ทำบทเรียนให้น่าสนใจ เช่น มีกิจกรรมสนุกสนาน ครูมีอารมณ์ขัน มีอุปกรณ์สอนมากขึ้น เพื่อเด็กจะได้อยากเรียน อยากมีกิจกรรมมากขึ้น

๔. ส่งเสริมให้เด็กเกิดแรงจูงใจ อยากเรียนมากขึ้นซึ่งจะทำให้เด็กมีความพยายามในการเรียนมากขึ้น วิธีหนึ่งที่ดีเป็นการให้แรงจูงใจที่ได้ประสิทธิภาพก็คือ การให้ตัวเสริมแรงที่เหมาะสม คำว่า “การเสริมแรงให้เหมาะสม” เช่น ในการเริ่มเรียนหนังสือ หรือการเริ่มฝึกใหม่ ๆ ต้องให้ตัวเสริมแรงทุกครั้งที่มีการตอบสนอง (Continuous Reinforcement) และเมื่อพฤติกรรมนั้น ๆ เกิดอย่างถาวรแล้ว การให้ตัวเสริมแรงจะให้เป็นครั้งคราวเท่านั้น

ฉะนั้น การเรียนที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ นำมาเป็นส่วนประกอบของการศึกษาในทุกระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

๒.๓ การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา

๑. การประกันคุณภาพมี ๒ ความหมาย ความหมายแรก คือ Insurance ซึ่งได้แก่การประกันชีวิต อุบัติภัยรถยนต์ ซึ่งเป็นเรื่องของการจ่ายเงินก่อน เมื่อเกิดเหตุแล้วจึงเรียกร้องค่าชดเชย ส่วนอีกความหมายหนึ่ง คือ Assurance ซึ่งได้แก่ การให้ความมั่นใจแก่ประชาชนว่า ผลผลิตของหน่วยงานน่าจะมีคุณภาพ โดยการให้ข้อมูลสารสนเทศ หลักฐาน ว่าทุกคนในหน่วยงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามขั้นตอนมาตรฐานการปฏิบัติงาน และคาดว่าผู้ใช้บริการน่าจะได้รับพอใจ °

° <http://www.siamkiku.co.nr/search.html> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๐.

๒. การประกันคุณภาพการศึกษา คือ การให้ความมั่นใจว่า ผลผลิตของสถานศึกษาน่าจะมีคุณภาพโดยการให้ข้อมูลว่า ทุกคนในสถานศึกษาทำงานเต็มที่ภายใต้ความจำกัด เรื่องเงิน เวลา คน สถานที่ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์

๓. ผลผลิตของสถานศึกษาได้แก่ ระดับอนุบาล ประถม มัธยม ปวช. (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้แก่ นักเรียน และผู้จบระดับอุดมศึกษา ได้แก่ นักศึกษา บัณฑิต งานวิจัย งานบริการทางวิชาการสู่สังคม และงานทำนุ – บำรุงศิลปวัฒนธรรม

๔. คุณภาพนักเรียน/ผู้จบ (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ความรู้ความคิด คุณธรรม จริยธรรม สุขทึรียภาพ ทักษะการทำงาน สุขภาพกายและจิต ทักษะการเรียนรู้

๕. คุณภาพนักศึกษา/บัณฑิตมีตามที่ระบุไว้ในแต่ละหลักสูตร

๖. คุณภาพงานวิจัยมีการเผยแพร่ การนำไปใช้ประโยชน์

๗. คุณภาพงานบริการทางวิชาการสู่สังคมมีการที่ผู้เข้ารับบริการได้ความรู้ ความสามารถ ทศนคติ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการบริการ

๘. คุณภาพงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมีการที่ทั้งผู้จัดและผู้เข้ารับบริการได้ตัวอย่าง การจัดงาน เกิดความชื่นชมในงานศิลปวัฒนธรรม และนำไปเผยแพร่หรือปฏิบัติต่อ

๒.๓.๑ หลักการด้านประกันคุณภาพของทบวงมหาวิทยาลัย

๑) วิสัยทัศน์

สถาบันอุดมศึกษาไทยพึงมีระบบการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพที่ดี สามารถให้ความเชื่อมั่นกับสังคมได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจของสถาบันอย่างมีคุณภาพและทันสมัยเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยดำรงคุณค่าและอุดมการณ์ของการเป็นประชาคมแห่งการสร้างสรรค์และสืบทอดภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาสังคม^๑

๒) พันธกิจ

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจที่จะต้องพัฒนาการศึกษาของสถาบันอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนเผยแพร่รายงานเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของสถาบันแก่สาธารณชน ทั้งนี้ โดยให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ และแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๓) ยุทธศาสตร์

๓.๑ ยุทธศาสตร์ระดับสถาบัน

^๑ <http://www.siamkiku.co.nr/search.html> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๐.

๑) สถาบันอุดมศึกษาพึงพัฒนาระบบและกลไกประกันคุณภาพที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกทุกคนในองค์กรนั้น

๒) สถาบันอุดมศึกษาพึงใช้แนวทางการส่งเสริมให้มีเอกภาพเชิงนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ เน้นให้ทุกหน่วยงานมีอิสระอย่างเต็มที่ในการพัฒนาแนวทางการประกัน คุณภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของแต่ละหน่วยงาน โดยจะต้องพัฒนาไปสู่การ มีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งคุณภาพ แสดงให้เห็นความเป็นประชาคมวิชาการที่เข้มแข็ง และมุ่งประสิทธิผลของการทำงานอย่างแท้จริงบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้จากภายนอก

๓) สถาบันอุดมศึกษาพึงส่งเสริมให้มีการพัฒนากลไกการตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยมาตรการต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการศึกษาตนเอง ระบบการตรวจสอบโดยหน่วยงานต้นสังกัด การจัดพิมพ์รายงานสาธารณะเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการประเมินผลโดยเพื่อนร่วมวงวิชาการวิชาชีพจากภายนอก และมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๔) ระบบการประกันคุณภาพที่สถาบันแต่ละแห่งพัฒนาขึ้น พึงนำไปสู่วิธีการ จัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงผลของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ

๕) สถาบันอุดมศึกษาพึงนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้พึงได้รับประโยชน์จากการศึกษาระดับอุดมศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพของสถาบันอย่างจริงจัง ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิต ภาคเอกชน ตลอดจนองค์กร วิชาการวิชาชีพและประชาชน

๖) สถาบันอุดมศึกษาพึงส่งเสริมให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเต็มที่ รวมทั้งการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริการ การพัฒนาดัชนีเพื่อบ่งชี้ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ตลอดจนการให้บริการข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

๓.๒ ยุทธศาสตร์ระดับชาติ

๑) หน่วยงานกลางที่พึงส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาโดยคำนึงถึงคุณภาพ ตามนัยของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นให้จัดสรรงบประมาณแก่ สถาบันอุดมศึกษาในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป และให้มีระบบการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบ – งบประมาณที่คำนึงถึงผลงาน

๒) หน่วยงานกลางพึงส่งเสริมให้มีการยอมรับมาตรฐานการศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างสังกัดหรือต่างประเทศ รวมทั้งระบบการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมความเสมอภาคและโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนด้วย

๓) หน่วยงานกลางพึงมีการติดตามและศึกษาความก้าวหน้าด้านการประกันคุณภาพขององค์กรและเครือข่ายระหว่างประเทศ พร้อมกับมีกลไกเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวไปยังอุดมศึกษาในประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพที่มีความเป็นสากล เพื่อให้เกิดการยอมรับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศรวมถึงการส่งเสริมให้สถาบัน

อุดมศึกษาเข้าไปมีส่วนในเครือข่าย องค์กรระหว่างประเทศ

๓.๓ แนวทาง

๓.๓.๑ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการประกันคุณภาพประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๑) การควบคุมคุณภาพภายใน (Internal Quality Control) เป็นส่วนที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพภายในโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะมีส่วนต่อคุณภาพการศึกษา และต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในหน่วยงานทุกระดับ โดยใช้หลักการของการควบคุมคุณภาพที่เหมาะสม พร้อมทั้งการมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการภายในด้วย

๒) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) หมายถึง การตรวจสอบผลการดำเนินงานของระบบและกลไกควบคุมคุณภาพภายในที่สถาบันอุดมศึกษาได้จัดให้มีขึ้น โดยจะเป็นการตรวจสอบเชิงระบบ มุ่งเน้นพิจารณาว่า สถาบันได้มีระบบการควบคุมคุณภาพหรือไม่ ได้ใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นเพียงใด และมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่า การจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ มุ่งเน้นการตรวจสอบในคณะวิชา หรือ หน่วยงานที่เทียบเท่าเป็นหลัก

๓) การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) หมายถึง กระบวนการประเมินผลการดำเนินการของคณะวิชาหรือหน่วยงาน ที่เทียบเท่าโดยภาพรวม ทั้งในหน่วยงานผู้ปฏิบัติเองและโดยหน่วยงานภายนอกว่า เมื่อได้มีการใช้ระบบการประกันคุณภาพหรือระบบควบคุมคุณภาพแล้ว ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพมากน้อยเพียงใด

๓.๓.๒ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อาจจำแนกเป็น ๒ ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

๑) การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถาบันเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันนั้น เพื่อให้มั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการตาม ภารกิจหลักอย่างมีคุณภาพ กระบวนการประกอบด้วย^๑

(๑) สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดองค์รองรับงานประกันคุณภาพที่อาจอยู่ในรูป คณะกรรมการ สำนักงาน หรือหน่วยงานที่เทียบเท่า ให้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวทางประกันคุณภาพของสถาบัน การจัดทำคู่มือคุณภาพระดับสถาบัน และคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติงาน การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของสถาบัน ติดตามตรวจสอบให้มีการจัดทำรายงานการศึกษาตนเองทั้งระดับคณะหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า และระดับสถาบัน ตลอดจนประสานงานให้มีการตรวจสอบจากภายนอก

สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดให้หน่วยงานระดับภาควิชาหรือเทียบเท่าจัดองค์รองรับเช่นเดียวกัน โดยเน้นบทบาทที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพ และจัดทำคู่มือประกันคุณภาพระดับหน่วยงาน การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการตรวจสอบติดตามผลหน่วยงานภายในเช่นเดียวกัน

(๒) การกำหนดแนวทางหรือระบบในการประกันคุณภาพ ควรพัฒนาระบบที่เหมาะสมกับลักษณะของสถาบันของตน โดยอิงกรอบ นโยบาย และแนวทางพื้นฐานร่วมกัน สำหรับสถาบันที่ใช้ระบบคุณภาพสากลเช่น ระบบ ISO ๙๐๐๐, Malcolm Baldriggan ระบบคุณภาพของเครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ หรือระบบคุณภาพขององค์กรวิชาการวิชาชีพ ก็ยังคงต้องรับการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานกลางของประเทศด้วย และต้องสามารถแสดงให้เห็นว่าการประกันคุณภาพที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานระหว่างประเทศหรือหน่วยงานเอกชนอื่น ๆ สามารถครอบคลุมองค์ประกอบและปัจจัยที่สำคัญในการจัดการศึกษาตามพันธกิจของการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยได้

(๓) การกำหนดองค์ประกอบที่พึงได้รับการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญดังนี้

^๑ <http://www.siamkiku.co.nr/search.html> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๐.

- การดำเนินงานตามภารกิจหลักของสถาบัน ซึ่งได้แก่ การผลิตบัณฑิตรวมถึง การเรียนการสอนและกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา การวิจัย การบริการทางวิชาการ การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนภารกิจอื่น ๆ อันเป็นพันธกิจเฉพาะของสถาบันแต่ละแห่ง

- กระบวนการบริหาร ได้แก่ การบริหารและการจัดการทั่วไป การบริหารการเงิน และงบประมาณ

- สัมฤทธิ์ผลหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจนั้น ๆ

(๔) สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการประกัน คุณภาพ เพื่อให้หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกได้ทราบถึงหลักและวิธีการปฏิบัติงานแต่ละด้าน ซึ่ง ครอบคลุมองค์ประกอบในการจัดการศึกษาตามที่สถาบันกำหนด ตลอดจนระบบและกลไกในการ ประกันคุณภาพขององค์ประกอบเหล่านั้น

(๕) สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดให้หน่วยงานภายในมีการจัดทำรายงาน การศึกษาตนเอง ที่ครอบคลุมการดำเนินงานตามองค์ประกอบต่าง ๆ ตามที่สถาบันกำหนด เพื่อ รองรับการตรวจสอบและประเมินผลทั้งภายในและภายนอก

แนวทางการจัดทำรายงานที่สำคัญ คือ

- รายงานควรกล่าวถึงประวัติความเป็นมา ปณิธาน ภารกิจของหน่วยงาน ตลอดจนโครงสร้างการบริหารเพื่อบรรลุภารกิจนั้น ทั้งนี้ ควรมีการระบุเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งเชิง ปริมาณและคุณภาพ

- รายงานควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพการทำงานตามองค์ประกอบหลักที่ เทียบตรงและเป็นปัจจุบัน

- รายงานควรเสนอบทวิเคราะห์เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาหน่วยงานที่ชัดเจน

- รายงานควรมีการนำเสนอข้อมูลสถิติประกอบการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ตาม ความจำเป็น

(๖) สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดให้มีการตรวจสอบระบบประกันคุณภาพภายใน ทั้ง ในระดับสถาบันที่ดำเนินการกับคณะหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าและการตรวจสอบจากหน่วยงานต้น สังกัดโดยมีแนวทางการตรวจสอบที่จะเน้นถึง

- ความเหมาะสมขององค์กรรับผิดชอบการประกันคุณภาพของหน่วยงานระดับ นั้น ๆ

- ความเหมาะสมของระเบียบ แนวปฏิบัติ และหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพ

- ความเหมาะสมของกระบวนการขั้นตอนในการประกันคุณภาพ

- ความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการกำกับติดตามผลการประกันคุณภาพของหน่วยงาน ทั้งนี้ เมื่อจัดให้มีการตรวจสอบภายในแล้ว หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับสถาบันควรมีการประสานงานกับหน่วยงานกลางภายนอก ในการเข้ามาดำเนินตรวจสอบจากภายนอกต่อไป

(๗) สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดให้มีการประกันคุณภาพภายใน ทั้งในระดับสถาบันที่ดำเนินการกับคณะหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า และการประเมินงานจากหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินงานตามระบบควบคุมคุณภาพภายในพร้อมทั้งได้ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลทั้งระบบ

๒) การประกันคุณภาพจากภายนอก หมายถึง การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก ที่สำนักงานดังกล่าวรับรองเพื่อเป็นการประกันว่าสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามภารกิจหลักได้อย่างมีคุณภาพ

๒.๓.๒ แนวทางการประกันคุณภาพภายนอกที่สำคัญ มีดังนี้

(๑) การจัดองค์กรหรือคณะบุคคลรับรองการดำเนินงานประกันคุณภาพจากภายนอก

- องค์กรหรือคณะบุคคลระดับนโยบาย เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนกำกับดูแลให้มีการรับรองมาตรฐานการศึกษา ทั้งระดับคณะวิชาหรือหน่วยงานที่เทียบเท่า และระดับสถาบัน

- องค์กรหรือคณะบุคคลในระดับที่ทำการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์รายงานการศึกษาและตรวจเยี่ยมคณะวิชาหรือหน่วยงานที่เทียบเท่าและสถาบัน เพื่อตรวจสอบและประเมินระบบการประกันคุณภาพ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการปรับปรุงระบบแก่หน่วยงานดังกล่าว ตลอดจนการเขียนรายงานสรุปผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพเสนอต่อหน่วยงานกลาง

- องค์กรประกอบของคณะบุคคลในระดับที่ทำการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ ควรครอบคลุมผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่ประเมิน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมิน ระบบการประกันคุณภาพ ผู้มีประสบการณ์การบริหารสถาบันอุดมศึกษา ผู้แทนสมาคมวิชาการวิชาชีพและผู้แทนองค์กรสาธารณะประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

- หนึ่ง แนวทางการตั้งคณะบุคคลข้างต้นควรให้สถาบันมีส่วนร่วมในการเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งให้ความเห็นชอบรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่หน่วยงานกลางคัดเลือกขึ้นมาเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินคุณภาพ
- หน่วยงานกลางต้องจัดให้มีการฝึกอบรมและให้การรับรองผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและประเมินคุณภาพอย่างเป็นทางการ

(๒) แนวทางการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ

- แนวทางการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ มีแนวทางเช่นเดียวกับการประกันคุณภาพภายใน หากแต่ดำเนินงานโดยคณะบุคคลที่เป็นตัวแทนหน่วยงานภายนอก
- หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของระบบในการประเมินคุณภาพ นอกจากหลักเกณฑ์พื้นฐานทั่วไปแล้ว หน่วยงานกลางควรคำนึงถึงพันธกิจเฉพาะของสถาบันหรือหน่วยงานด้วย
- ในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ นอกเหนือจากข้อมูลเบื้องต้นจากรายงานการศึกษาตนเองของหน่วยงานแล้ว ควรเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ นักศึกษา อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ อย่างทั่วถึง
- หน่วยงานกลางต้องเผยแพร่รายงานผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพต่อรัฐบาลและสาธารณชนอย่างเป็นทางการ

๒.๓.๓ ความหมาย การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา คือ

- ๑) การระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา/คณะวิชา/ภาควิชา/หลักสูตร อย่างชัดเจน และสื่อสารกันรู้เรื่อง
- ๒) กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการประเมินกระบวนการให้บริการ เป็นกระบวนการที่โปร่งใส และได้รับการยอมรับจากคนในหน่วยงาน นอกจากนี้ทุกคนรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดี
- ๓) คนในหน่วยงานรู้ว่า บทบาทและหน้าที่ของตนคืออะไร และทุกคนรู้ว่าใครทำอะไร
- ๔) หน่วยงานให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” อย่างชัดเจน สามารถวัดได้ และมีหลักฐานที่เชื่อถือได้
- ๕) ตัวชี้วัด ทุกอย่างดำเนินการไปตามแผน มีความชัดเจน
- ๖) เมื่อมีสัญญาณว่า บางสิ่งบางอย่างกำลังจะผิดพลาดได้มีการแก้ไขทัน และได้เตรียมหาทางออก/ทางแก้ไขผิดพลาดไว้ล่วงหน้าด้วย

๒.๓.๔ วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาได้พัฒนาคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง
- ๒) เพื่อให้สังคมมั่นใจเกี่ยวกับผลผลิต/บริการของหน่วยงานทางการศึกษา
- ๓) เพื่อให้สำนักงานประมาณ จัดสรรงบประมาณได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- ๔) เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สมัครเข้าศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต
- ๕) เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง ผู้จ้าง รัฐบาล เกี่ยวกับกลไกในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา คณะวิชา ภาควิชา
- ๖) เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการจัดการศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะการนำเงินภาษีอากรของประชาชนมาใช้

๒.๓.๕ ประเด็นสำคัญของการประกันคุณภาพ

- ๑) การประกันคุณภาพการอุดมศึกษา (Quality Assurance) มุ่งที่การให้ความมั่นใจแก่ประชาชนว่าสถาบันการศึกษา/คณะวิชาได้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒) สถาบันการศึกษา/คณะวิชาที่ได้ดำเนินการประกันคุณภาพแล้ว คาดว่าผลผลิตน่าจะมีประสิทธิภาพ
- ๓) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร สาย ก,ข,ค และ ลูกจ้าง หรือทุกคนที่ได้รับเงินเดือน/เงินค่าจ้างจากประชาชน
- ๔) การประกันคุณภาพ เริ่มที่ทุกคนให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้แก่สถาบัน/คณะเพื่อประมวลและย้อนกลับ (Feedback) มาที่ทุกคน เพื่อบอกให้ทราบว่าแต่ละคนทำงานอย่างไร มีจุดอ่อน/แข็งที่ใด และต้องปรับปรุงในด้านใดบ้าง
- ๕) การประกันคุณภาพเน้นที่การประกันกระบวนการทำงานของแต่ละคน

๒.๓.๖ คุณภาพและคุณภาพการศึกษา

คำว่า “คุณภาพ” (Quality) เป็นคำนามธรรมที่ต้องใช้การแปลงเป็นรูปธรรมที่สามารถวัดได้ (Operational Operation) ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ “ผลผลิต” ทางการศึกษาของตน คือ คุณภาพบัณฑิตหมายถึงอะไร คุณภาพงานวิจัยหมายถึงอะไร คุณภาพงานบริการทางวิชาการสู่สังคมหมายถึงอะไร คุณภาพงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หมายถึงอะไร ซึ่งจะได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณภาพ” ดังต่อไปนี้

๑) คุณภาพ หมายถึง ผลการดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนด และผลให้การจัดการศึกษาบรรลุยังเป้าหมายที่สำคัญ

๒) คุณภาพ หมายถึง การมีมาตรฐานความเป็นเลิศ โดยที่กำหนดมาตรฐานไว้ตายตัว

๓) คุณภาพ หมายถึง ผลที่ได้รับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Fitness for purpose)

๔) คุณภาพ หมายถึง ผลการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า

๕) คุณภาพ หมายถึง ผลการส่งเสริม/พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

๖) คุณภาพ หมายถึง ผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง เหมาะสม (Result of Doing the Right Thing, Right)

๗) คุณภาพ หมายถึง ผลการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเป็นระยะๆ ไม่มีจุดสิ้นสุด

ส่วน “คุณภาพทางการอุดมศึกษา” น่าจะหมายถึง ระดับของคุณภาพผลผลิต ๔ อย่าง ตามภารกิจ/พันธกิจ คือ บัณฑิต งานวิจัย งานบริการทางวิชาการสู่สังคม และงานทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละอย่างอาจให้จำกัดความได้ดังนี้

๑) คุณภาพบัณฑิต หมายถึง คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น ๆ สอดคล้องกับผู้ใช้นักศึกษาในสาขานั้น ตลอดจนสอดคล้องกับ กำลังคนของประเทศ และได้มาตรฐานของการศึกษาในสาขานั้น

๒) คุณภาพงานวิจัย หมายถึง งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร (ใน - ต่างประเทศ) ที่ยอมรับในสาขานั้น ๆ

๓) คุณภาพงานบริการทางวิชาการสู่สังคม หมายถึง ระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะที่ดีของทั้งผู้ให้และผู้รับบริการทางวิชาการดังกล่าวในสังคม/ชุมชนนั้น ๆ

๔) คุณภาพงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ความรู้ ทักษะที่ดี ทักษะ ความชื่นชม ของทั้งผู้ดำเนินงานและผู้รับผลการดำเนินงานนั้น

โดยสรุป คุณภาพการศึกษา (Quality of Education หรือ Educational Quality) น่าจะ หมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่ก่อให้เกิด ระบบ กลไก การดำเนินงาน เพื่อให้ ผลผลิต ๔ อย่าง ของสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งการบริหาร จัดการในที่นี้รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อม การบริหารกลุ่มบุคคล (ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร สนับสนุน) ตลอดจนการจัดการด้านการเงินด้วย^๑

^๑ <http://www.siamkiku.co.nr/search.html> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๐.

๒.๔ ปัจจัยทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต้องอาศัยปัจจัยเป็นตัวเสริมแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนขยันเรียนและสิ่งเร้าเหล่านั้นทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับตัวปัจจัยที่เป็นแรงเสริมปัจจัยเหล่านั้นคือ ๑.ปัจจัยนำ ๒.ปัจจัยเอื้อ ๓. ปัจจัยเสริม

๑. ปัจจัยนำ หมายถึง อายุของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันเพราะพระนิสิตส่วนหนึ่งที่เป็นระดับพระสังฆาธิการ เช่น เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เลขาเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล

รองเจ้าคณะตำบล เลขาเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาส ล้วนแต่มีอายุและพรรษาแตกต่างกัน พร้อมทั้งพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาศึกษาก็อายุแตกต่างกันนับเริ่มต้นตั้งแต่

อายุ ๑๘ – ๒๐ ปี ๒๐ – ๒๕ ปี ๒๕ – ๓๐ ปี ๓๐ – ๕๐ ปี ๕๐ – ๖๕ ปี ดังที่กล่าวต่อไป

คะแนนผลการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้มาจากการวัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียนที่ได้ผลออกมาที่แตกต่างกัน เช่น เกรด A, B+, B, C+, C, D+, D

ระดับการศึกษา หมายถึง ผู้ที่มาเข้าเรียนจบการศึกษามัธยมตอนปลายที่แตกต่างกัน เช่น มัธยมศึกษาสายสามัญ มัธยมศึกษาสายสามัญปริยัติธรรม และการศึกษานอกโรงเรียน เพราะฉะนั้นระดับการเรียนจึงแตกต่างกัน

ทัศนคติที่มีต่อการเรียน หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์ที่แตกต่างกัน

อาจารย์สอน หมายถึง ผู้ทำหน้าที่การสอนวิชาพื้นฐานในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี ที่แตกต่างกันด้านคุณวุฒิและเพศ เช่น บรรพชิต และคฤหัสถ์

๒. ปัจจัยเอื้อ หมายถึง สิ่งที่มีเอื้ออำนวยประโยชน์ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังต่อไปนี้

จำนวนอาจารย์ที่สอน หมายถึง อาจารย์ที่สอนวิชาพื้นฐานมีจำนวนหลายคนหรือคนเดียวเป็นต้น

วุฒิ หมายถึง วุฒิทางการศึกษาของอาจารย์ที่สอนย่อมแตกต่างกันทั้งวุฒิทางโลกและทางธรรม เช่น ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก นักธรรมชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอกเปรียญธรรมชั้นตรี เปรียญธรรมชั้นโท และเปรียญธรรมชั้นเอก

ความรู้ความมั่นใจ หมายถึง ความรู้ความมั่นใจของอาจารย์สอนที่แตกต่างกันเล็กน้อย
เพียงใด

การสนับสนุนจากทางครอบครัว หมายถึง ทางครอบครัวของผู้เรียนให้ความสำคัญ
สนับสนุนให้กำลังใจและอุปถัมภ์ทางการเงิน เครื่องอุปโภคบริโภค มากน้อยแค่ไหน

ตำราเรียน หมายถึง หนังสือ เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอนของอาจารย์ที่
มีให้พระนิสิตได้ศึกษาค้นคว้าและแหล่งการศึกษาค้นคว้า ห้องสมุดมีเพียงพอหรือไม่

แผนการสอน หมายถึง อาจารย์สอนมีการเขียนแผนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
ของเนื้อหาในการเรียนและสอนไปตามแผนการสอนมากน้อยเพียงใดหรือไม่

๓.ปัจจัยเสริม เป็นปัจจัยที่เสริมกำลังใจให้แก่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนประกอบไปด้วยดังนี้

การให้รางวัล หมายถึง พระนิสิตท่านใดที่เรียนดีเรียนเก่งสุขภาพเรียบร้อย ทาง
มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาอื่นและหน่วยงานอื่นให้รางวัลเสริมแรง เช่น ให้ทุนการศึกษา
เคยได้รับหรือไม่เคยได้รับ ทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม

ที่ได้กล่าวมานี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอ้างในการวิจัยของ สุพัตรา วัชระสุน เรื่อง
ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของศึกษาโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ^๑ ได้กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ศิษย์ต้องมีครู ครูต้องมี
ศิษย์ ศิษย์ที่เจริญก้าวหน้าทุกวันนี้ต่างก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจาก ครู – อาจารย์เป็นอย่างดี
ครู- อาจารย์มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนให้เยาวชนมีความรู้และมีบุคลิกภาพที่ดี เพื่อจะได้เป็น
สมาชิกที่ดีของสังคม การเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันถ้าผู้เรียนมีคุณภาพ จะตั้งใจ
เรียนดี และผู้สอนมีคุณภาพจะดำเนินการสอนได้ผลดีด้วย ผลที่จะตามมาคือผู้เรียนได้รับการ
พัฒนาและได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีการศึกษา (อ้างใน สรายุทธ์ เศรษฐขจร, 2539) พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2525 (สรายุทธ์ เศรษฐขจร, 2539) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง ความสำเร็จ เดโช สนวนานนท์ (เดโช สนวนานนท์, 2512) ได้ให้
ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ใกล้เคียงกันว่า หมายถึง ความสำเร็จที่ได้จากความพยายาม

^๑ สุพัตรา วัชระสุน, ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ของศึกษา
โปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, (ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ๒๕๕๐), หน้า ๘ - ๑๐

จากการลงแรงเพื่อมุ่งในจุดหมายปลายทางที่ต้องการ หรืออาจจะหมายถึงระดับความสำเร็จที่ได้รับแต่ละด้าน โดยเฉพาะหรือระดับความสำเร็จที่ได้รับโดยทั่วไปก็ได้

การเรียนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้นั้นจะอยู่ระดับสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น

จากการวิจัยของบลูม (Bloom, B.S., 1976 : 139, 167 – 169) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนและการเรียนสรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมี ๓ ตัวแปรคือ

1. ตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนและมีมาก่อนการเรียน ได้แก่ ความถนัด และความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน

2. ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะด้านจิตพิสัย (Affective Entry Characteristics) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้เรียนจะแสดงออกเมื่อผู้เรียนได้เรียนซึ่ง ได้แก่ ความสนใจ และเจตคติต่อเนื้อที่เรียนในโรงเรียน การยอมรับความสามารถ และบุคลิกภาพ

3. คุณภาพการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และการเรียนรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำว่าถูกต้องหรือไม่

ประสิทธิภาพที่ผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จจากการเรียนอีกด้านหนึ่งได้แก่ปัจจัยด้านผู้สอน ซึ่งบทบาทมากเช่นเดียวกัน Carroll (Carroll, K.B., 1976: 723-733) ได้เสนอแนวความคิดว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเกิดจากปัจจัยหลัก 5 ด้าน โดยปัจจัยสามประการแรกจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนและสองปัจจัยหลังจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. ความถนัด หมายถึง ศักยภาพที่พบในตัวนักเรียนจะพัฒนามาเป็นความสามารถในการเรียน ซึ่งวัดได้ด้วยปริมาณที่นักเรียนใช้ในการเรียนเรื่องนั้นเพื่อให้ได้ผลเกณฑ์ของจุดหมาย

2. ความพากเพียร หมายถึง ปริมาณเวลาที่นักเรียนตั้งใจเรียนเพื่อให้ได้ผลตามเกณฑ์ของจุดหมาย

3. ความสามารถในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่เข้าใจว่าจะต้องเรียนอะไรบ้าง และจะต้องทำอย่างไร ให้บรรลุผลในการเรียน

4. โอกาสในการเรียนของนักเรียน หมายถึง การจัดเนื้อหาการเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5. คุณภาพของการเรียนการสอน หมายถึง การจัดเนื้อการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียน การสอนช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

Klausmier (Klausmier, H.J.,1961) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ระดับการศึกษา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น เจตคติ ค่านิยม ความสำนึกคิดกับตนเอง ความเข้าใจสถานการณ์ เป็น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนอกจากนี้การที่มีผู้เรียนได้รับแรงจูงใจจาก ครูผู้สอนก็เป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นเช่นเดียวกัน **สงวน สุทธิเลิศ อรุณ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2529)** ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดให้ผลสำเร็จลุล่วงได้ดี ได้ผลเป็นเยี่ยมหรือได้ผลดีกว่าบุคคลอื่น โดยทุ่มเท ความพยายามทั้งหมดที่มีอยู่จนประสบความสำเร็จ ได้รับคำยกย่อง ชมเชย หรือได้รับรางวัล และ ปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญคือ ปัจจัยด้านการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ สภาพห้องเรียน เครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อที่ใช้ประกอบการเรียน และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม และเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว **อแนสตาสี (Anastasi, Anne, 1956: 187-209)** กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญาและองค์ประกอบที่ไม่ใช่ ทางด้านสติปัญญาซึ่งได้แก่องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม แรงจูงใจและองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น ๆ

และปัจจัยที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากงานวิจัยของ ฉัตรปวีณ์ จัรัสรวาวัฒน์ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม พระเกียรติ^๑ ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ (achievement) หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(academic achievement) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผล (level of accomplishment) ของบุคคลว่า เรียนแล้วรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน คือการวัดด้านปฏิบัติและการวัดด้านเนื้อหา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความรู้ ทักษะที่ได้รับและพัฒนาจากการเรียน การสอนวิชาต่าง ๆ ครูอาศัยเรื่องเครื่องมือวัดผลช่วยในการศึกษาว่านักเรียนมีความรู้และทักษะมาก น้อยเพียงใด วิธีวัดผลที่ใช้มากที่สุด คือการทดสอบ อาจวิธีเขียนตอบหรือทดสอบภาคปฏิบัติ

^๑ ฉัตรปวีณ์ จัรัสรวาวัฒน์, ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ใน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, (สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๗-๑๘. จาก <http://www.academic.hcu.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔.

องค์ประกอบที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. ความพร้อมทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา และความสามารถทางด้านความรู้ ความคิด รวมทั้งพื้นฐานความรู้เดิม
2. ความพร้อมทางกายภาพที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านทักษะ รวมทั้งสุขภาพ
3. คุณลักษณะทางจิตใจที่รวมความสนใจ เจตคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ
4. เพศ
5. อายุ
6. ภูมิหลัง

คอลซัล เจ เพรสคอตต์ (Doxial A. Prescott, 1961: 17-46) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของสุขภาพร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ข้อบกพร่องของร่างกายและลักษณะท่าทางของร่างกาย เป็นต้น
2. องค์ประกอบทางด้านความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและมารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น
3. องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมระเพณี ความเป็นอยู่ในครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน
5. องค์ประกอบทางพัฒนาการแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ และแรงจูงใจ
6. องค์ประกอบทางด้านการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวและการแสดงอารมณ์

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉัตรปวีณ์ จรัสรวาวัฒน์^๑ งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ การศึกษาโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยข้อมูลการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ และปัจจัยที่มีส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สถานภาพทางสังคม แต้มเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวนตัวอย่าง ๒๐๗ คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิได้เท่ากับ ๐.๕๘ และความน่าเชื่อถือได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอกนบร็ค เท่ากับ ๐.๘๑ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๘ ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในช่วงแต้มเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๑.๕๐-๓.๒๕ ขึ้นไป พบว่า ๑) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศหญิง อายุ น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๒๐ ปี รายได้เพียงพอต่อรายจ่าย การพักอาศัยอยู่กับเพื่อน การมีเพื่อนชยันเรียนปานกลาง การมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดี การมีมารดาเอาใจใส่ต่อการเรียน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เวลาว่างสัปดาห์เป็นบางครั้ง ไม่มีเพื่อนสนิทคนใดสูบบุหรี่และการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นบางครั้ง มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกช่วงแต้มเฉลี่ยสะสม ตั้งแต่ร้อยละ ๓๙.๐ ขึ้นไป ๒) ปัจจัยข้อมูลการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในแต่ละช่วงแต้มเฉลี่ยสะสม ๓) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้แก่ความพร้อมในการเรียน แรงจูงใจ การเชื่อมโยงการเรียนรู้ การรับรู้ความจำความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกช่วงแต้มเฉลี่ย สะสม ตั้งแต่ร้อยละ ๓๓.๐ ขึ้นไป

^๑ ฉัตรปวีณ์ จรัสรวาวัฒน์, **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑, ในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, (สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ๒๕๕๐.),** หน้า ๑๐๐ – ๑๑๖. จาก <http://www.academic.hcu.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔.

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ๒) สหสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ ๒) สถานภาพทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ ๓) แต้มเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมปลายมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.001$, $r = 0.451$ ๔) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ ได้แก่ ความพร้อมในการเรียนประกอบด้วย มีสมาธิระหว่างที่เรียน จดบันทึกเนื้อหาเพิ่มเติมระหว่างที่เรียน และการอ่านทบทวนหลังเลิกเรียน โดยมีค่า $P = 0.003$, $P = 0.033$ และ $P = 0.037$ ตามลำดับ การรับรู้ ประกอบด้วย การกล้าซักถามอาจารย์ผู้สอนระหว่างที่เรียน โดยมีค่า $P = 0.006$ ความจำ ประกอบด้วย การสอนในลักษณะที่มีรูปภาพประกอบ การสอนในลักษณะที่มีการยกตัวอย่างประกอบ การสอนในลักษณะที่มีการทดสอบและเฉลยคำตอบบ่อย ๆ การอ่านหนังสือโดยอาศัยความเข้าใจก่อนสอบ การอ่านหนังสือแบบอ่านบ่อย ๆ ก่อนสอบ และการอ่านหนังสือโดยการทบทวนเป็นระยะก่อนสอบ โดยมีค่า $P = 0.009$, $P = 0.001$, $P = 0.046$, $P = 0.001$, $P = 0.006$ และ $P = 0.040$ ตามลำดับความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย เวลามีปัญหาด้านการเรียนสามารถแก้ไขได้ โดยไม่กระทบต่อคนรอบข้าง โดยมีค่า $P = 0.030$ และจำนวนวิชาที่เรียนพบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับน้อยมากเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$, $r = 0.176$

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมมากขึ้นในกลุ่มนักศึกษาที่มีแต้มเฉลี่ยในระดับต่ำถึงระดับต่ำมากในส่วนของการสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสอนของอาจารย์ เช่น การสอนที่มีรูปภาพประกอบ การยกตัวอย่างประกอบ การทดสอบและเฉลยคำตอบบ่อย ๆ ในห้องเรียน นอกจากนี้ควรวิเคราะห์ถึงผลการประเมินการสอนอาจารย์จากนักศึกษา กับแต้มเฉลี่ยสะสมด้วย

พร พรหมหาราช^๑ การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์และปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ จำนวนนักศึกษาที่มารายงานตัวขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษารับจริง เทียบกับจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยออกรหัส มีจำนวน ๙๔.๔๑ % จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา เมื่อสิ้นปีการศึกษา ๒๕๓๙ เทียบกับจำนวนนักศึกษารับจริง มีจำนวน ๖๙.๙๕% ส่วนนักศึกษาไม่สำเร็จการศึกษามีจำนวน ๒๕.๒๖ และ

^๑ พร พรหมหาราช, การศึกษาผลสัมฤทธิ์และปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์, ๒๕๔๐, จาก <http://www.science.cmu.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการไม่สำเร็จการศึกษาพบว่า สาเหตุที่นักศึกษาไม่สำเร็จการศึกษาคือ การลาออกมากที่สุด คิดเป็น ๔๑% รองลงมาคือนักศึกษาพ้นสภาพเนื่องจากผลการเรียนต่ำกว่า เกณฑ์คิดเป็น ๒๔% และนักศึกษาไม่มาลงทะเบียนหรือขาดการติดต่อกับมหาวิทยาลัย คิดเป็น ๑๘% วิชาเอก ที่มึนักศึกษาเข้าสังกัดสาขาวิชาเอกครั้งสุดท้ายสูงสุด เมื่อเทียบกับแผนการรับนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาสถิติ จุลชีววิทยา และวิทยาการคอมพิวเตอร์ มีจำนวน ๑๐๔.๔๔% ๑๐๒.๒๒% และ ๙๕.๙๕ % ตามลำดับ และสาขาวิชาที่มึนักศึกษาสำเร็จการศึกษาสูงสุด เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาเข้าสาขาเอกครั้งสุดท้าย ได้แก่ สาขาวิชาสัตววิทยา เคมีอุตสาหกรรม และสถิติ มีจำนวน ๑๐๐.๐๐% ๙๖.๒๐% และ ๙๕.๗๔ ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่นักศึกษาใช้ในการศึกษาตลอดหลักสูตรประมาณ ๔.๐๖ ปี

เมื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพบว่า ภูมิฐานะของนักศึกษา อาชีพผู้ปกครองนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ส่วนเพศประเภทการสอบเข้า และอันดับการเลือกเข้าสังกัดสาขาวิชาเอก มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ที่ระดับนัยทางสถิติ ($P < .05$)

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างนักศึกษาสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พบว่า สาขาวิชาที่แตกต่างกัน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันที่ระดับนัยทางสถิติ ($P < .05$) และเมื่อหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในแต่ละสาขาวิชาจะได้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของสาขาวิชาต่าง ๆ สูงสุดดังนี้ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์ และชีววิทยา โดยได้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็น ๒.๗๕๘๑ ๒.๗๒๒๑ และ ๒.๗๒๑๒ ตามลำดับ

พระธีรวิสุทธิ สารธมโม, และคณะ^๑ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่ศึกษาแบ่งเป็น ๓ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ นิสัยทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพ

^๑ พระธีรวิสุทธิ สารธมโม และ คณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนของนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕. จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/460> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๔๙ จำนวน ๓๓๗ คน เป็นนักเรียนชาย ๑๕๗ คน และนักเรียนหญิง ๑๘๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า ทั้ง ๓ ปัจจัย ทำให้เกิดผลทางบวกต่อการทำสมาธิ ของนักเรียน ทำให้ใส่ใจในเรียนการทำสมาธิเป็นอย่างมาก จึงได้นำตัวอย่างมาเป็นเคสการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ปณตพร ชนะกุล และนางอัญชลีพร^๑ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ๒ การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาประกอบด้วยปัจจัยด้านบริหารงานของวิทยาลัยการจัดการเรียน การสอน รูปแบบการเรียนของนักศึกษา เจตคติต่อวิชาชีพ สิ่งแวดล้อม การรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะของการศึกษา และศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ๒ ซึ่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครชัยนาท สระบุรี จักรีราช สุพรรณบุรี ราชบุรี พระพุทธบาทและวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ชั้นปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๓๐ จำนวน ๒๓๔ คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ๒ จำนวน ๗ วิทยาลัย เป็นการเลือกโดยเจตนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วไปลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน นำมาหาความเชื่อมั่นได้ เท่ากับ ๐.๙๖ การวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้ง ๗ ปัจจัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สามารถสร้างสมการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลกระทบบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ จากนักศึกษา รูปแบบการเรียนของนักศึกษา การเรียนแบบกลุ่มเพื่อน

^๑ปณตพร ชนะกุล และนางอัญชลีพร, ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ๒, ๒๕๓๐, จาก <http://www.bcnchainat.ac.th> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

การอยู่หอพักมีผลทางบวกต่อการเรียนของนักศึกษา จากผลการวิจัยครั้งนี้ ที่พอมองเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกิดได้จากปัจจัย ทั้ง ๗ มีผลทางบวก สามารถนำมาแนวคิดต่อการวิจัย